

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXI. Regulæ secundùm quas dubia meliorem in partem
interpretanda sunt, vel non sunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

debitam diligentiam adhiberet ad veritatem cognoscendam, nec ante adhibitam debitam diligentiam continueret suspensionem post perfectam deliberationis accessum.

153 **O**bjicies 6°. si dubitatio, suspicio, & opinio forent peccata ex suo genere mortalia, socialis hominum conversatio plena foret scrupulis, periculisque: quia (teste Augustino) in his rerum tenebris humanarum suspiciones vitare non possumus.

Respondeo negando sequelam; tamen enim omnino vitare non possumus suspensiones subreptitias, repentinas, imperfecteque deliberatas; secus perfecte deliberatas, praesertim enormes, de quibus supra. Unde manifestum est de illis Augustinum non loqui. Ne tamen homines timorati, propriaeque salutis curam magnam habentes, ob praemissa scrupulizent, uti possunt hanc regulam (inquit Sylvius, post Sayrum & Arragonium) quod si non meminerint se consentium dedisse cogitationi, quam habuerunt de gravi malo proximi, anxii esse non debeant de mortali, etiamsi cogitatio illa diu duraverit: quia prudenter credere possunt, se non dedisse consentium, saltem perfectum, post plenam deliberationem, vel sufficientiam se ad id indicia habuisse, maxime si post plenam advertentiam, dubitationem vel suspensionem a se non potuerint repellere. Aliud est de timoratis, deque salute sua parum sollicitis, sed vitam alienam facile carpere solitis: ipsi enim in dubio de consensu, semper scrupulum habere debent, seu justam dubitationem de mortali peccato, in materia gravi, seque sub dubio in confessione accusare. Quia, cum ex communiter contingentibus, in dubio conjectura fumatur, probabile est ipsos consensisse.

CAPUT XXI.

Regula secundam quas dubia meliorem in partem interpretanda sunt, vel non sunt.

154 **R**egula prima: in ordine ad cautelam, vel damnum vitandum, adhibendumque malis nostris remedium, dubia deteriorem in partem interpretanda sunt, non definiendo, sive judicando, vel suspicando, sed eam rebus nostris, vel alienis cautelam adhibendo, dum ignotum vel dubium est an proximus sit malus, quam prudentia dicitur adhibendam, supposito quod talis esset. Ita Doctores communiter cum S. Thoma q. 60. a. 4. ad 3. ubi sic: *Interpretari aliquid in deteriorem, vel meliorem partem, contingit dupliciter: uno modo per quamdam suppositionem; & sic cum debemus aliquibus malis adhibere remedium, sive nostris, sive alienis, expedit, ad hoc ut securius remedium apponatur, quod supponatur id quod est deterius.* Ratio est, quia sic debemus esse justus erga proximos, de ipsis male non judicando, nec suspicando, sine sufficientibus indicibus, ut tamen simul prudentes simus in providendo rebus nostris, vel proximi nostri, vel nostrae Communitatis.

Hanc regulam uti debent parentes erga filios, 155 domini erga servos, Praelati erga subditos, dum dubia ipsis occurrunt indicia malitiae ipsorum, nihil in animo judicantes, nec sine indicibus sufficientibus suspicantes, eas tamen cautelas, custodias, remediaque adhibentes, ac si mali essent, modo id faciant tanta cum prudentia & discretione, ut nullo modo derogent bonae ipsorum fama, nec inferiores in Superiore notare possint malam de se opinionem.

Ex eadem regula suffragatores in Novitiis 156 tibus, finito Novitiatu tempore, dubitantes de idoneitate Novitorum, Communitati propositorum, possunt, imò debent ipsis negare suffragium (eadem est ratio electorum ad Praelaturas in Capitulis.) Ita post Venerabilem & Illustrissimum nostrum Joannem à S. Sampson, D. Joannes Sancius in lib. spiritualium Exercitorum, Ludovicus de Scildere de princip. confc. tr. 5. Caramuel Theol. Regul. c. 6. n. 470. contra Tamburinum. Probationem vide supra cap. ....

Nec dicas, Novitium in tali dubio judicati non posse idoneum. Neque enim hoc judicat, qui in tali dubio negativum dat ipsi suffragium: utpote per quod non censetur ipsum positivè habere idoneum, sed solum non invenisse idoneum, sive in ipso non invenisse sufficientia idoneitatis indicia, ut judicium seu sententiam de idoneitate ipsius ferre queat per suffragium suum admissum, quod ex sentu Religionis habet se per modum sententiae de ipsius idoneitate, quam sententiam ferre non potest, qui de ea dubius est.

Dixi, *finis tempore Novitiatu*: quia, stante 158 te ejusmodi dubio, non debet ante dimitti, sed diutius probari, ad videndum, an forte ante finem Novitiatu, datu non sint sufficientia suae idoneitatis indicia.

Regula secunda: ubi non agitur de cautela, 159 damnosè vitando, vel adhibendo malis nostris, vel alienis remedio, dubia de proximo meliorem in partem interpretanda sunt, sive, ut S. Thomas ait loco citato, *ubi non apparent manifesta indicia de malitia alicujus, debemus eum ut bonum habere, in meliorem partem interpretando quod dubium est.* Est communis doctrina Sanctorum, eique consona sunt varia pronuntiata sapientum, ex quibus formatae sunt regulae juris: *Dubia in meliorem partem sunt interpretanda. In dubio nilius praesumitur nocens. Delictum in dubio non praesumitur, sed demonstrari debet.* Quae omnia fundata sunt in notissima ista naturae voce: *Quod tibi non vis fieri, ne feceris alteri.* Et omnia quae vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Sic enim nobis fieri volumus omnes.

Regula tertia: dubia de nobis ipsis, seu actibus nostris, in foro conscientiae, ubi vetitur animae periculum, deteriorem in partem interpretari debemus, ut alibi non semel ostendimus.

Regula quarta: dubia de proximo non te-

nemur semper interpretari meliorem in partem positivè, prorumpendo in actum opinionis bonæ de proximo; sed solummodo dum de ipso oportet judicare. Aliàs sufficit negativè id facere, malam de ipso opinionem non concipiendo. Ita Cajetanus ad citatum S. Thomæ locum, Bannez, Valentia. Nullo enim præcepto jubemur positivum in omni dubio iudicium de proximo ferre, sed solum bonitatem ipsius ex levibus indiciis in dubium positivè non revocare, & secundum regulas sequentes nos gerere.

162 *Regula quinta*: si dubitare incipias de proximo, de quo bonam antè habebas opinionem, iudiciumque in tali dubio suspendendò, læderetur vel minueretur in te bona de ipso opinio; debes tunc meliorem in partem dubium positivè interpretari. Ita Sotus l. 3. q. 4. a. 4. Quia proximus non solum habet jus, ut de ipso mala opinio absque sufficientibus indiciis non habeatur; sed etiam ne bona de ipso opinio præconcepta, absque sufficienti fundamento lædatur, vel minuatur. Atqui dubium exortum non est sufficiens ad id fundamentum, ut constat ex laudatis regulis juris, sapientumque pronuntiatis.

163 *Regula sexta*: sive dubium de proximo ex levibus, sive ex gravibus indiciis sit exortum, non sufficit omnino negativè se habere, sed in bonam partem se oportet inclinare, saltem in præparatione animi; quamvis per se loquendo necesse non sit formaliter & explicitè meliorem in partem dubium interpretari; sed satis sit exortam dubitationem ita compescere, ut animus æquè paratus sit ac antè bonam de ipso opinionem, ubi & quando opus fuerit, formaliter concipere. Quia satis est quòd bona opinio, de proximo præconcepta, in nullo lædatur, minuaturve. Siquidem hoc posito non apparet cur debeamus caput nobis frangere, ut prorumpamus in formalem actum opinionis, quo absolute iudicemus talem hominem esse probum; si enim nullum in nobis dubium exortum fuisset, in eum prorumpere necesse non fuisset.

164 *Regula septima*: practice loquendo, ubi de cautela non agitur, proximum in dubio sic tractare debemus, ac si bonus esset, exhibendo ipsi consueta charitatis & honoris officia, sicque in praxi, & vitæ civilis usum, dubia in animo obyertantia contemnendo, cumque ipso agendo, ac si nullum de ipso dubium in animo nostro obyertaretur. Quia iustum non est, consuetis officiis charitatis & honoris spoliare proximum, ob solum exortum dubium.

Objectionibus obviam itur.

165 **O**bjicies 1°. verum dubium tunc est, quando non occurrunt sufficientia motiva particulata, sive in bonam, sive in malam partem. Atqui malum est tunc judicare, sive in bonam, sive in malam partem. Est enim temerè judicare: quia absque sufficienti

Tom. II.

ti fundamento. Temerè verò judicare, sive in unam, sive in alteram partem, malum est.

Respondeo, meliorem in partem interpretari dubium de proximo, secundum allatas regulas, non esse temerè judicare, sed ratiōnabiliter, ac secundum regulas juris & prudentiæ, prout ex dictis constat.

Objicies 2°. nemo tenetur erroris ac falsitatis periculo se exponere. Sed hoc facit, qui bonam in partem iudicat in dubio.

Respondeo, eum qui dubia de proximo meliorem in partem negativè interpretatur, nulli se erroris ac falsitatis periculo exponere. Et quamvis ea interpretans positivè, exponat se periculo metaphysico ac speculativo erroris ac falsitatis; non tamen morali & practico: cum ea interpretetur secundum principia moraliter & practice certa. Certum quippe est, ex communi doctrina Sanctorum, laudatisque prudentiæ regulis, ea sic esse interpretanda, & ut S. Thomas ait l. 2. q. 57. a. 5. ad 3. *verum intellectus practici aliter accipitur, quam verum intellectus speculativi, ut dicitur in 6. Ethic. Nam verum intellectus speculativi accipitur per conformitatem intellectus ad rem, &c. verum autem intellectus practici accipitur per conformitatem ad appetitum reatum, & regulas morum, utique (in casu nostro) per conformitatem ad regulas iustitiæ, prudentiæ & charitatis, ac denique per conformitatem ad istud generale juris naturalis principium, Quod tibi non vis fieri, &c.* Unde Augustinus l. de un. baptisim. contra Petilian. c. 6. *Puro (inquit) nos iustius posse reprehendi, si ignotos homines, quos criminantur inimici, nec eorum crimen, nullâ iustificacione demonstrant, nocentes potius quam innocentes crediderimus: quia si forte aliter veritas habet, ipsi certe humanitati, iustitiæ, charitati debium reddatur; cum homo de homine nihil mali temerè suspicatur, nec cuius criminanti facile credit.* Et Hieronymus epist. 99. ad Alcellam: *Tu bene facis, quòd in tua mente, etiam malos, bonos putas: periculosum quippe est de servo alterius judicare, & non facilis venia, præva dixisse de rebus.* Similia habet S. Thomas num. 168. referendus.

Accedit quòd speculativa etiam falsitatis periculum caveri queat, dubia de proximo sic meliorem in partem interpretando, ut speculativum iudicium de bonitate ipsius Deo relinquentes, solum practice iudicemus ipsum à nobis habendum bonum, dum non constat esse malum; in eo quippe nulla falsitas esse potest: cum certissima veritas sit bonum esse à nobis hominibus honorari proximum, etiam honore indignum in notitia Dei, quamdiu talis non est in notitia hominum, quæ homines diriguntur.

Objicies 3°. in dubiis præsumendum quod frequentius accidit, juxta regulam istam juris, *Inspicimus in obscuris quod verisimilius est, & quod usplurimum fieri consuevit.* Sed frequentius accidit homines esse malos, quam bonos;

bonorum enim finitus, malorum seu salutorum infinitus est numerus.

Respondeo, in dubiis de proximo, esse præsumendum quod frequentius accidit, quando in eo nullum est periculum injuriæ proximi. Quod periculum est in casu nostro; & ideo id potius præsumendum, quod à periculo isto est alienum, juxta aliam juris regulam: *In dubio via tior eligenda est.* Unde S. Thomas hic a. 4. ad 1. ait: *Potest contingere, quod ille qui in meliorem partem interpre-*

tatur, frequentius fallatur. Sed melius est, quod aliquis frequentius fallatur, habens bonam opinionem de aliquo malo homine, quam quod rarius fallatur, habens malam opinionem de aliquo homine bono: quia ex hoc fit injuria alicui; non autem ex primo.

Objicies 4°. *semel malus, semper præsumentur malus* reg. 8. juris in sexto.

Respondeo regulam istam procedere in ordine ad cautelam; non in ordine ad iudicium, in foro conscientiae, de proximo ferendum.

LIBER UNDECIMUS.

De Præceptis Ecclesiæ.

Quinque Ecclesiæ Præcepta dinumerari solent, versibus hæc comprehensa:

*Festa colas, præsens Sacro, jejunia serves:
Annua sit saltem scelerum confessio, Pascha
Tempore percipies Christi venerabile Corpus.*

De primo Præcepto egimus ad tertium Decalogi præceptum. De secundo, quarto & quinto acturi sumus, Deo dante, to. 3. De secundo scilicet & quinto, libro 4. de Eucharistia. De quarto, libro 5. de Pœnitentia. Solum proinde superest hic exponendum tertium Præceptum: *Jejunia serves.* De ipsius namque observantia sollicitus est

Amor Dei ministrum sese exhibens
in jejuniis.

Jejunium amant amatores Christi, utpote qui Apostolo teste Galat. 5. *carnem suam crucifixerunt, cum vitiis & concupiscentiis.* Enimverò qui Christi amatores sunt, cum gaudio Apostolicum istud usurpant 1. Cor. 9. *In omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei Ministros, in vigiliis, in jejuniis, in castitate.* Sciunt enim per jejunium carnis petulantiam coerceri, juxta illud: *Carnis terat superbiam potus cibi que parotias.* Sciunt quòd jejunium, Hieronymo teste, non solum perfecta virtus, sed ceterarum virtutum fundamentum est, & sanctificatio; quòdque (attestante Augustino) jejunium purgat mentem, sublevat sensum, carnem spiritui subicit, cor facit contritum & humilissimum, concupiscentia nebulas dispergit, libidinum ardores exstinguit, & castitatis lumen accendit. Sciunt quòd si jejundet oculus à cyriosis aspectibus, jejundet auris nequiter pruriens... jejundet lingua... jejundet manus... jejundet stomachus, Deo acceptissimus religionis cultus exhibetur, orationi & caelestium contemplationi anima præparatur, Divina Majestas peccatis nostris offensa placatur, peccatorum venia impetratur, imminetia mala avertuntur, beneficia Dei, tam temporalia quàm spiritualia impetrantur. Unde ad avertendam à Ninivitis Dei iram, etiam pueri & jumenta iussa sunt jejunare, & tria Christianorum millia, in Palestina, jejuniis armata, quadraginta Sarace-

norum millia prostraverunt. Sciunt denique quòd corpus, quòd corrumpitur, aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantiem; & ideo concludunt cum Augustino ferm. de utilit. jejunii: *Si ergo caro in terram vergens onus est anima, & sarcina prægravans volantem; quantum quisque delectatur superiore vita sua, tantum deponit de sarcina sua. Ecce quòd agimus, jejunantes.*

CAPUT I.

Jejunii definitio, & tria ad illud requisita.

Jejunium quadruplex assignari potest, spirituale, morale, naturale, ecclesiasticum. Spirituale est abstinentia à vitiis & peccatis, juxta illud Augustini tr. 17. in Joan. *Jejunium magnum & generale est abstinere ab iniquitatibus, & illicitis voluptatibus seculi;* verum istud non est jejunium propriè dictum, sed metaphoricum. Morale, sive virtutis, est abstinentia à cibo & potu, juxta temperantiae regulas, ita scilicet, ut non plus cibi & potus sumatur, quàm ratio dicat. Naturale, est abstinentia ab omni cibo & potu. Ecclesiasticum, de quo hic, est abstinentia à certo horum genere, pluribusque refectioibus, juxta formam ab Ecclesiâ præscriptam.

Forma illa ab Ecclesiâ præscripta, in tribus consistit: 1°. in abstinentia à certis cibis. 2°. in abstinentia à pluribus refectioibus. 3°. in certa refectiois hora. Et ista sunt tria ad jejunium ecclesiasticum requisita.

Primum itaque requisitum est abstinentia à certis cibis, principaliter à carnibus, quarum esus in die jejunii peccatum est mortale, nisi materiæ parvitas excuset. Eam quippe Doctores communiter admittunt, sed nonnulli nimis laxè determinant ad dimidiam carnis unciam; quod vel ipse Diana (aliàs tam benignus) velut nimis laxum rejicit p. 10. tr. 14. resol. 32. octavam ipse unciam partem cum pluribus aliis designans. Sed & an ista quantitas sumi queat absque mortali, incertum est. Et ideo qui eam in die jejunii, absque causa excusante, voluntariè comidisset, confiteri teneretur tamquam de mortali dubio, imò tam-